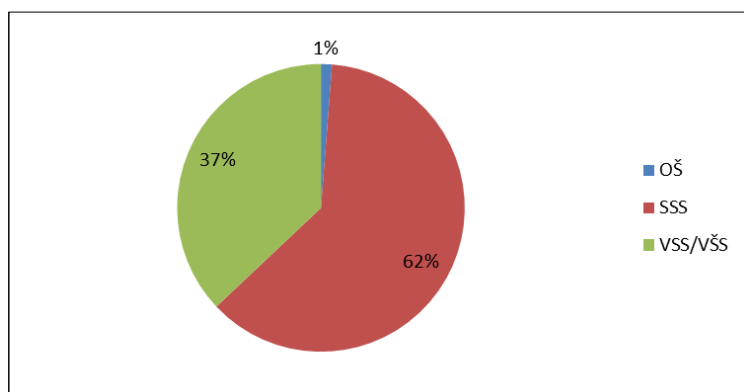

MJESEC BORBE PROTIV OVISNOSTI

UVOD

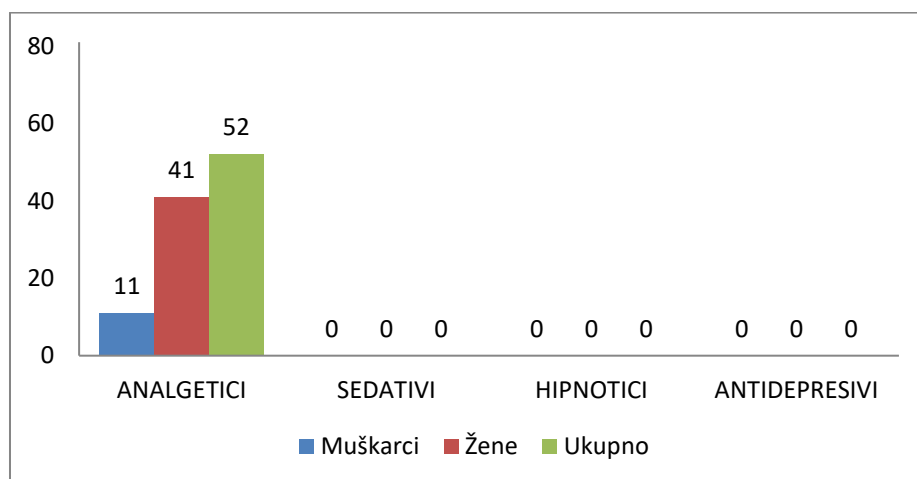
Povodom obilježavanja Mjeseca borbe protiv ovisnosti u Područnom uredu Požega provedeno je kratko istraživanje s ciljem utvrđivanja zastupljenosti nekih suvremenih ovisnosti među mladim nezaposlenim osobama. Anketom su prikupljeni podaci o korištenju lijekova, sudjelovanja u igrama na sreću te korištenju mobilnih uređaja. Naime, posljednjih godina sve se više govori o rastućem broju ljudi kod kojih ove aktivnosti postaju problematične na način da ih osoba više nije u mogućnosti kontrolirati. Naizgled bezazlene aktivnosti bez upozorenja preuzimaju kontrolu nad različitim aspektima čovjekova života. Drugim riječima, one poprimaju odlike ovisnosti.

U istraživanju je sudjelovala 81 osoba (49 žena i 32 muškarca). Prosječna dob skupine bila je 22,46 godina.

Slika 1. Stupanj završenog obrazovanja

LIJEKOVI

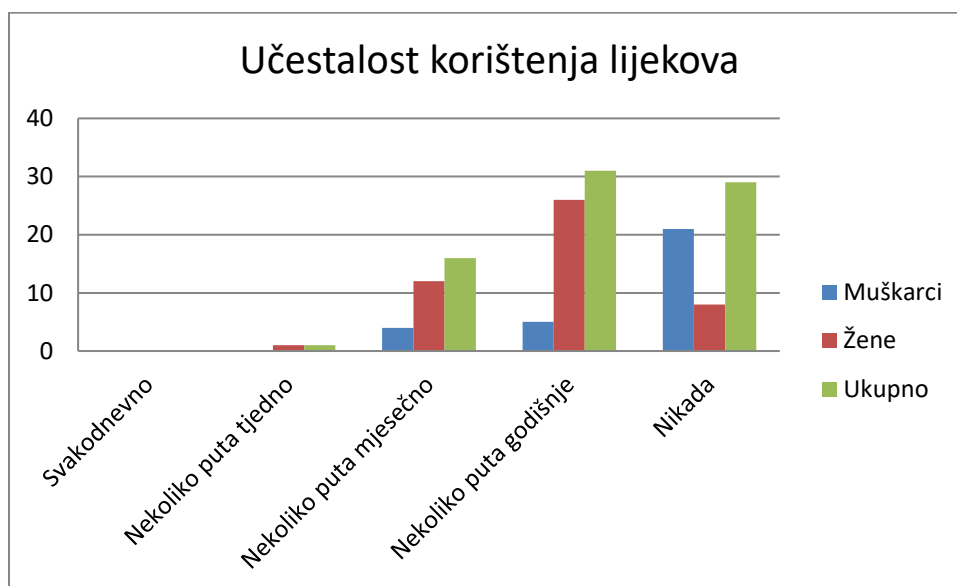
Slika 2. Vrste korištenih lijekova

Tablica 1. Udio ispitanika koji su koristili pojedinu vrstu lijekova

	ANALGETICI	SEDATIVI	HIPNOTICI	ANTIDEPRESIVI
Muškarci	34%	0%	0%	0%
Žene	84%	0%	0%	0%
Ukupno	64%	0%	0%	0%

64% ukupnog uzorka navelo je kako koristi barem jedan od ponuđenih kategorija lijekova, dok ih 36% ispitanika ne koristi nikada. Ispostavilo se kako se radi isključivo o analgeticima, a njih ipak koristi više žena nego muškaraca.

Kad govorimo o učestalosti korištenja lijekova situacija je sljedeća.

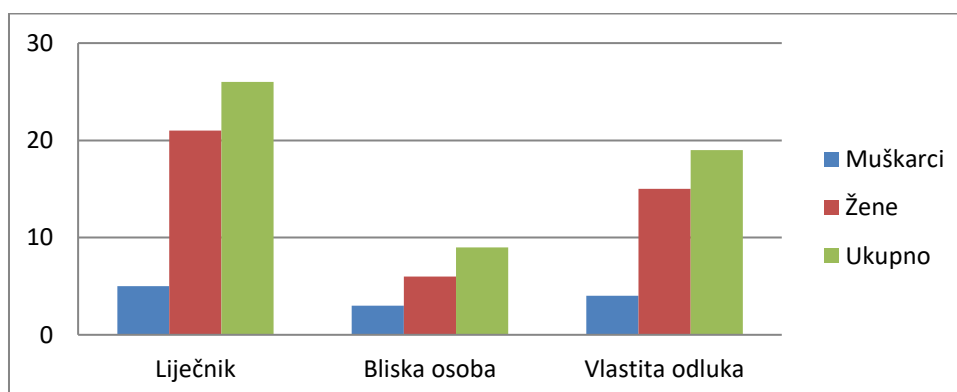
Slika 3. Učestalost korištenja lijekova

Tablica 2. Udio ispitanika prema učestalosti korištenja lijekova

	Svakodnevno	Nekoliko puta tjedno	Nekoliko puta mjesečno	Nekoliko puta godišnje	Nikada
Muškarci	0%	0%	36%	45%	66%
Žene	0%	2%	29%	63%	16%
Ukupno	0%	2%	30%	57%	36%

Od 52 ispitanika koliko ih je navelo kako koristi navedene lijekove nitko ih ne koristi na dnevnoj bazi, a samo 2% navodi kako ih koristi nekoliko puta tjedno. 30% koristi ih nekoliko puta mjesečno, a 57% nekoliko puta godišnje. Pokazalo se kako više žena koristi lijekove nekoliko puta godišnje. S druge strane, više muškaraca je u kategoriji onih koji ih ne koriste nikada.

Ispitanici su trebali naznačiti način na koji se odlučuju na korištenje lijekova, tj. čiji savjet slušaju.

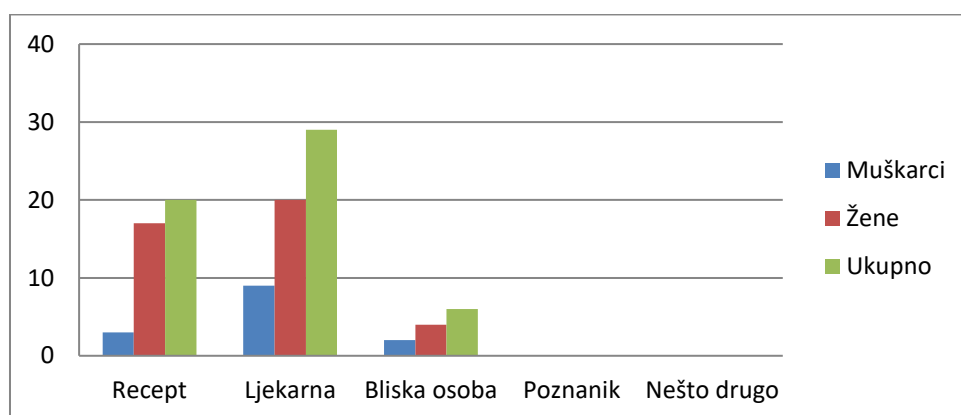
Slika 4 Broj ispitanika prema načinu donošenja odluke o korištenju lijekova

Tablica 3. Udio ispitanika prema načinu donošenja odluke o korištenju lijekova

	Savjet liječnika	Bliska osoba	Vlastita odluka
Muškarci	45%	27%	36%
Žene	51%	15%	37%
Ukupno	48%	17%	35%

U 48% slučajeva ispitanici navode kako se obraćaju liječniku za savjet o korištenju lijekova. Na vlastitu procjenu oslanjaju se u 35% slučajeva, dok savjet od bliske osobe traže u 17% slučajeva. Muškarci i žene značajno se razlikuju jedino u kategoriji preporuke od strane liječnika i to na način da žene u većoj mjeri traže njihov savjet prije korištenja lijekova.

Pitanje o načinima na koje dolaze do lijekova pokazalo je kako se ispitanici ne odlučuju na nabavljanje lijekova od poznanika ili na neki drugi način, što je pozitivna stvar.

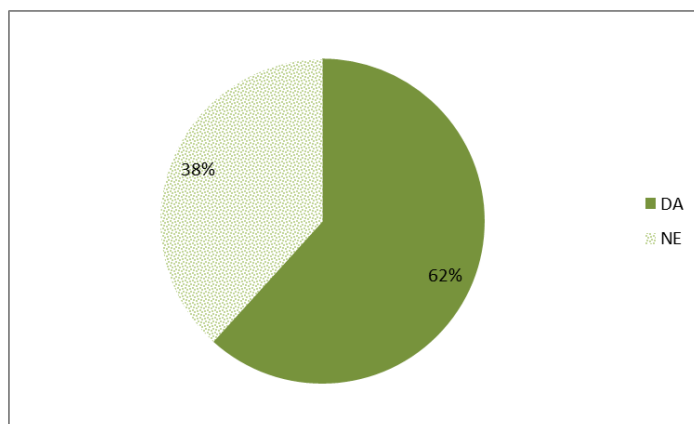
Slika 5. Način na koji ispitanici nabavljaju lijekove**Tablica 4.** Udio ispitanika prema načinu nabavljanja lijekova

	Recept	Ljekarna	Bliska osoba	Poznanik	Nešto drugo
Muškarci	27%	82%	18%	0%	0%
Žene	41%	49%	10%	0%	0%
Ukupno	36%	53%	11%	0%	0%

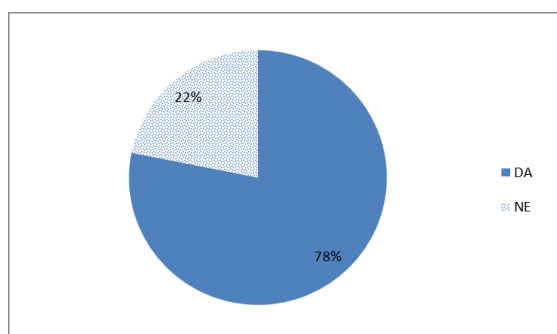
Lijekovi se najviše nabavljaju u ljekarni (53%), zatim na recept (36%) te, rjeđe, od bliske osobe (11%). Žene znatno češće nabavljaju lijekove na recept u odnosu na muškarce.

IGRE NA SREĆU

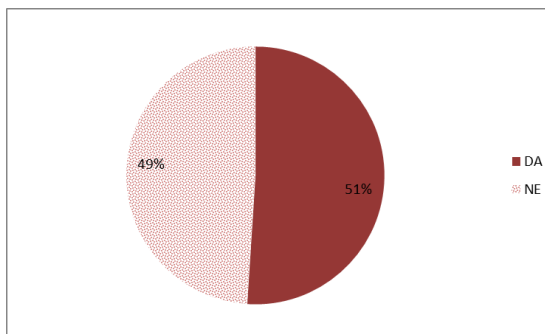
50 ispitanika (62%) na pitanje jesu li ikada u životu sudjelovali u nekoj od igara na sreću odgovorilo je potvrdno, od toga 25 (78%) muškaraca i 25 (51%) žena.

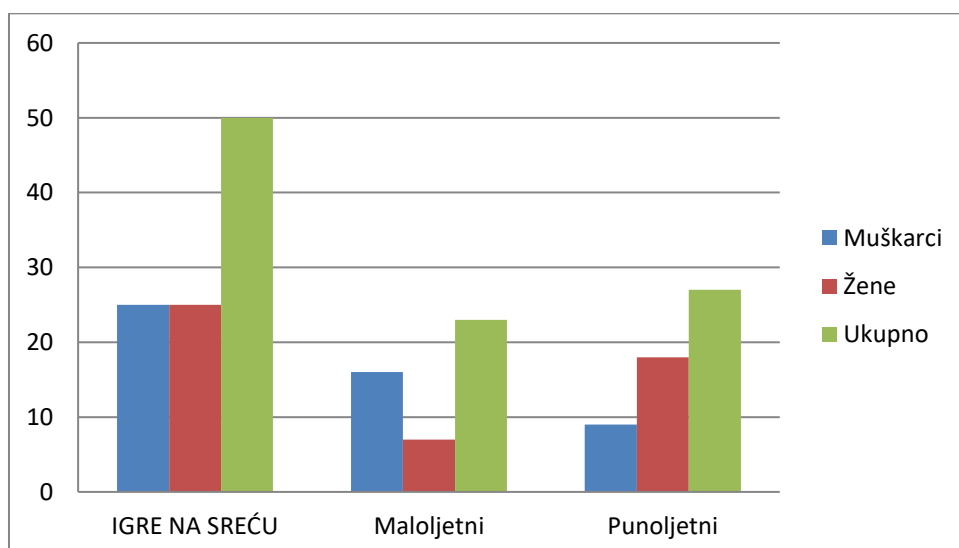
Slika 6. Ukupan udio ispitanika koji su barem jednom u životu sudjelovali u igrama na sreću

Slika 7. Udio muškaraca koji su barem jednom u životu sudjelovali u igrama na sreću

Slika 8. Udio žena koje su barem jednom u životu sudjelovale u igrama na sreću

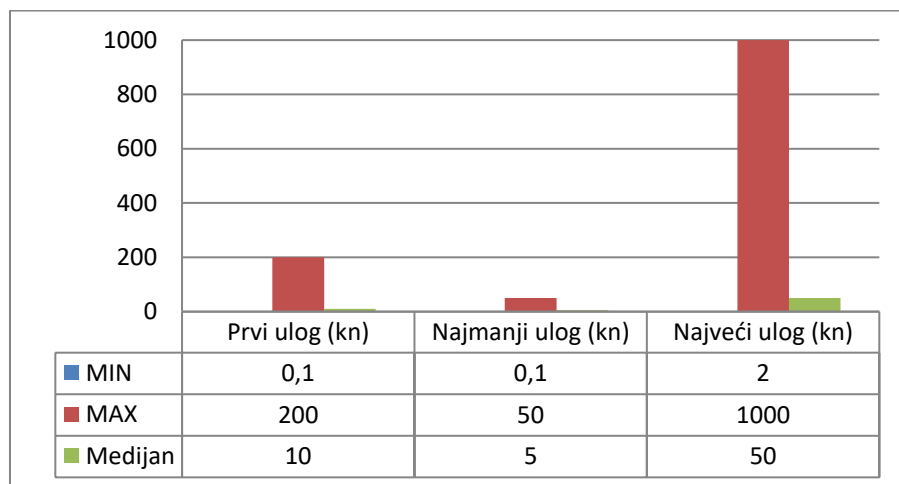

Slika 9. Broj ispitanika koji su sudjelovali u igrama na sreću i dob u kojoj se to prvi puta dogodilo

Tablica 5. Udio ispitanika koji su barem jednom sudjelovali u igrama na sreću; raspodjela prema kriteriju (ne)dostignute punoljetnosti

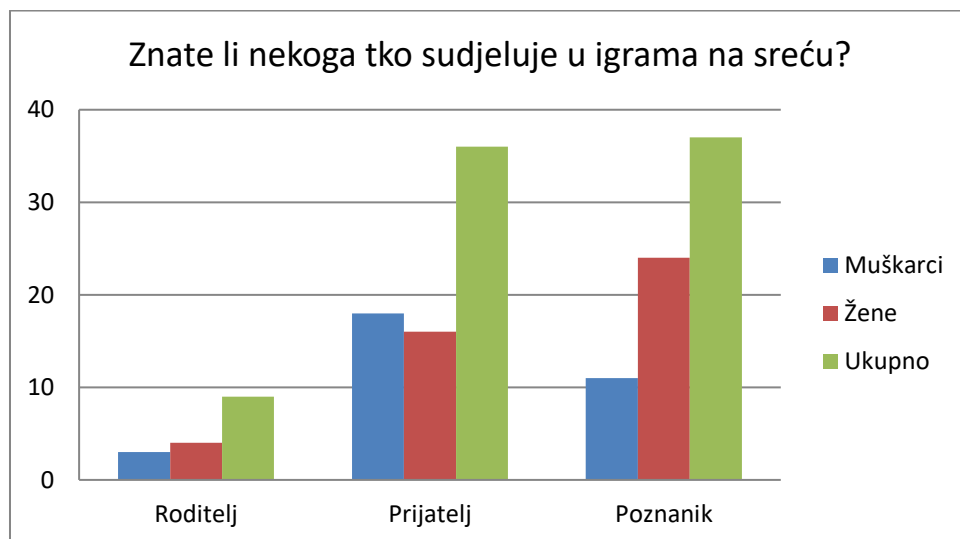
	IGRE NA SREĆU	Maloljetni	Punoljetni
Muškarci	78%	64%	36%
Žene	51%	28%	72%
Ukupno	62%	28%	33%

Značajno više muškaraca izjavilo je kako je prvi put sudjelovalo u igrama na sreću prije 18. godine, što je zakonski određena dobna granica za sudjelovanje u takvim aktivnostima.

Slika 10. Visina uloga (u kunama)

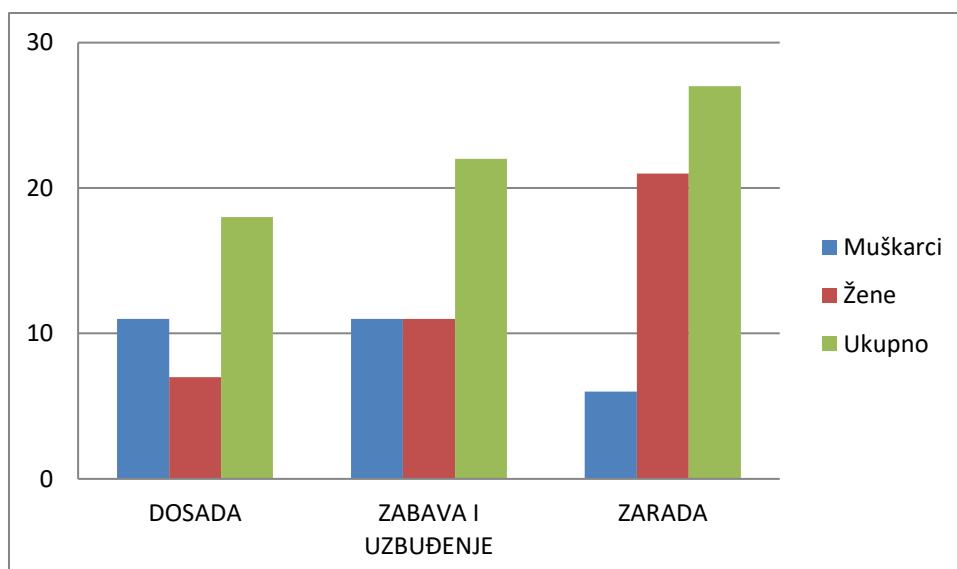
Najveći ulozi bili su viši kod muškaraca nego kod žena.

Slika 11. Poznavanje osoba koje sudjeluju u igrama na sreću

Tablica 6. Udio ispitanika kojima roditelj, prijatelj ili poznanik sudjeluje u igrama na sreću

	Roditelj	Prijatelj	Poznanik
Muškarci	12%	72%	44%
Žene	16%	64%	96%
Ukupno	18%	72%	74%

Slika 12. Glavni motiv za sudjelovanje u igrama na sreću

Tablica 7. Udio ispitanika prema glavnom motivu za sudjelovanje u igrama na sreću

	Dosada	Zabava i uzbuđenje	Zarada
Muškarci	44%	44%	24%
Žene	28%	44%	84%
Ukupno	36%	44%	54%

Vidljivo je kako više ispitanika prednost daje zaradi kao glavnom motivu za sudjelovanje u igrama na sreću. Slijede zabava i uzbuđenje te dosada. Više žena smatra kako je zarada glavni motiv za sudjelovanje u igrama na sreću.

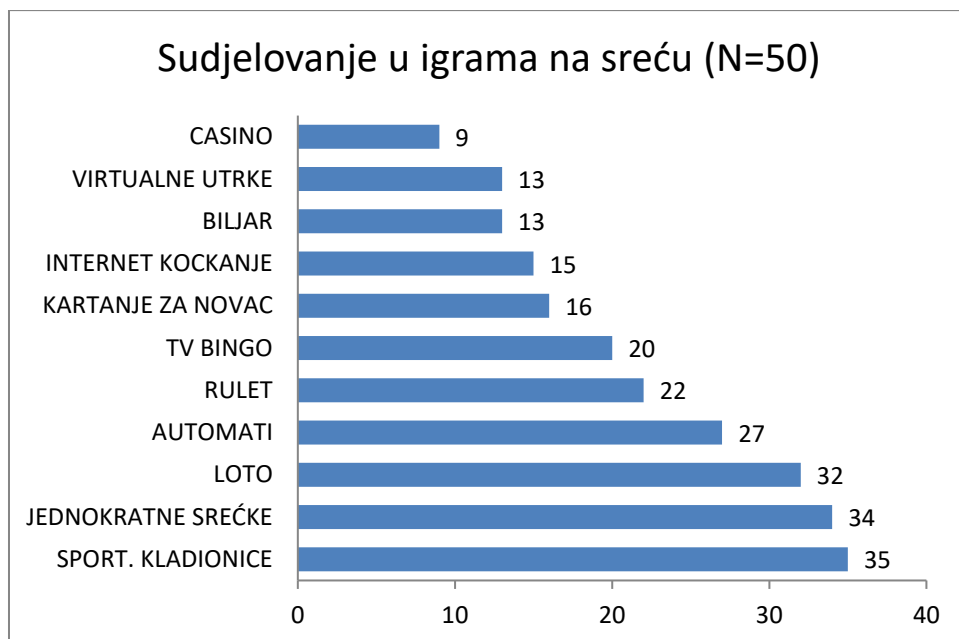
Ispitanicima su postavljena pitanja o posuđivanju novaca. Tek četiri od 50 ispitanika koji su izjavili da kockaju u jednom su trenutku pozajmljivali novac od drugih kako bi pokrili kockarski dug.

Svi ispitanici (N=81) odgovarali su na pitanje o tome jesu li oni sami ikada nekome posudili novac u svrhe pokrivanja kockarskih dugova. Samo 12 ispitanika, značajno više muškaraca nego žena, odgovorilo je potvrdno, što čini 15% ukupnog uzorka.

Tablica 8. Udio ispitanika koji smatraju da su navedene tvrdnje (ne)točne

TVRDNJA	T	N
Vjerujem da je moguće razviti "sistem" koji omogućuje sigurni dobitak u igrama na sreću.	11%	89%
Kockanje/klađenje nije problematično ako si osoba to može financijski priuštiti.	21%	79%
Problematično kockanje lako je prepoznati.	80%	20%
Da bi postao ovisnik, moraš se kladiti svakodnevno.	32%	68%

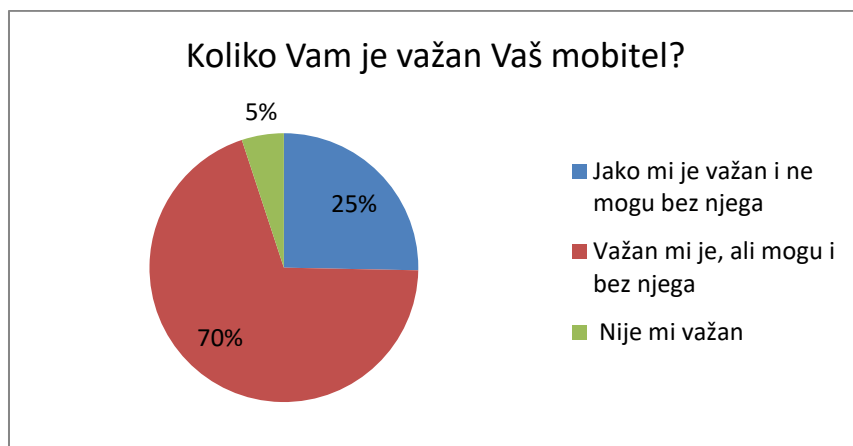
Ispitanici su između 11 ponuđenih igara na sreću označavali one u kojima su sudjelovali. *Sportske kladionice, jednokratne srećke i loto listići* nalaze se na samom vrhu ljestvice po broju osoba koje su se okušale u tim igrama, što je u skladu s nekim drugim istraživanjima provedenima na području Hrvatske.

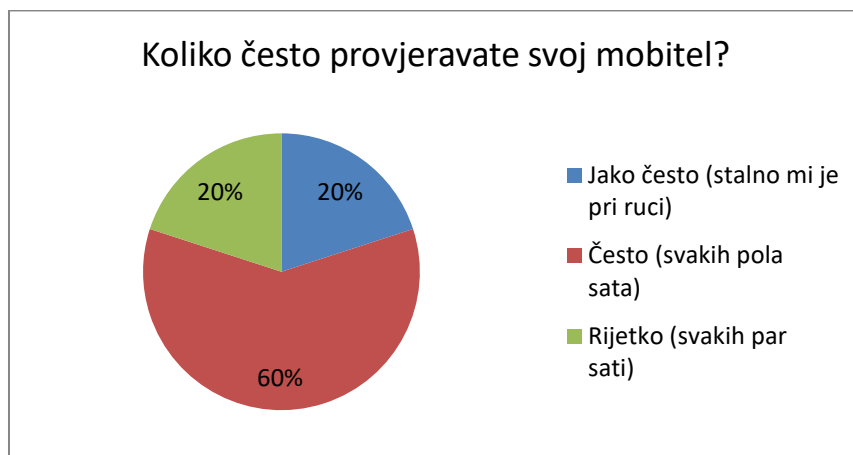
Slika 13. Sudjelovanje u različitim vrstama igara na sreću (N=50)

MOBITEL

Svi ispitanici posjeduju mobitel, a na pitanje o njegovoj važnosti većina izjavljuje kako, iako im je važan, mogu bez njega. Dodatne informacije o korištenju mobitela prikazane su u nastavku.

Slika 14. Važnost mobitela

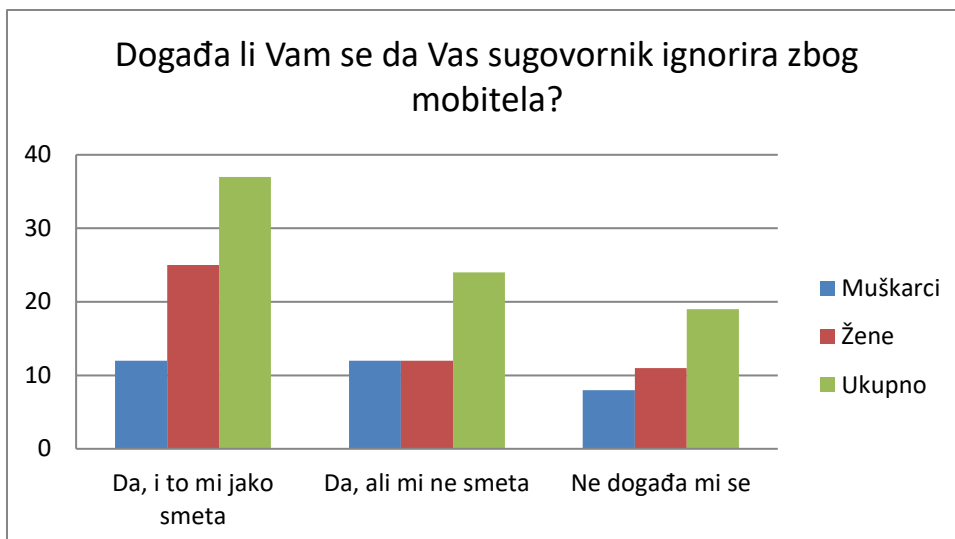

Slika 15. Učestalost provjeravanja mobitela

Tablica 9. Udio ispitanika koji je sa Da/Ne odgovorio na navedena pitanja

PITANJE	DA	NE
Smatrate li da osoba uvijek mora biti dostupna na mobitel?	40%	60%
Ljuti li Vas ako druga osoba nije odmah dostupna?	28%	72%
Smatrate li da se zbog mobitela ljudi manje družu?	94%	6%
Možete li zamisliti život bez mobitela?	58%	42%
Smatrate li da ste ovisni o mobitelu?	32%	68%
Želite li to promijeniti?	19%	81%

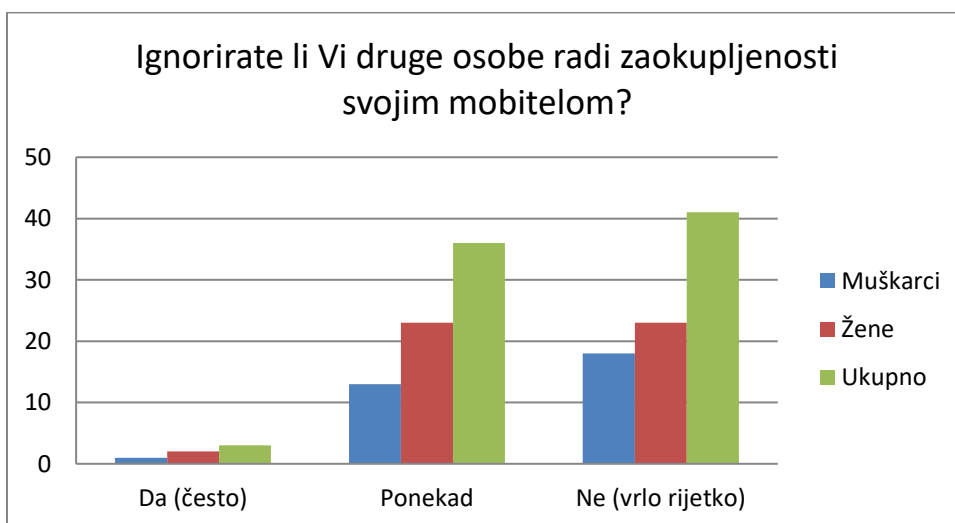
Obratite još jednom pozornost na gornje prikaze. Samo 25% ispitanika izjavilo je kako bez mobitela ne može i za pretpostaviti je kako se oni mobitelima služe gotovo stalno (sljedeće pitanje). Njih čak 70% tvrde da im je važan, no mogu bez njega. Zanimljivo je da je 60% ispitanika izjavilo kako mobitele provjeravaju otprilike svakih pola sata, što je prilično često za nekoga tko tvrdi da može bez mobitela. Ako se na ove odgovore nadoveže pitanje „Možete li zamisliti život bez mobitela?“ (vidi tablicu iznad) na koje je tek 58% ispitanika odgovorilo potvrdno jasno je da ljudi nisu dosljedni u odgovorima što često upućuje na namjerno neiskreno odgovaranje ili, što je vjerojatnije, nevoljkost suočavanja s činjenicom da previše ovise o mobitelu.

Slika 16. Ignoriranje od strane sugovornika zbog mobitela

Tablica 10. Udio ispitanika koji je odgovorio „Da, i to mi jako smeta“, „Da, ali mi ne smeta“ i „Ne događa mi se“ na pitanje „Događa li Vam se da Vas sugovornik ignorira zbog mobitela?“

	Da, i to mi jako smeta	Da, ali mi ne smeta	Ne događa mi se
Muškarci	38%	38%	25%
Žene	51%	24%	22%
Ukupno	46%	30%	23%

Slika 17. Ignoriranje sugovornika zbog mobitela

Tablica 11. Udio ispitanika koji je odgovorio „Da“, „Ponekad“ i „Ne“ na pitanje „Ignorirate li Vi druge osobe radi zaokupljenosti svojim mobitelom?“

	Da (često)	Ponekad	Ne (vrlo rijetko)
Muškarci	03%	40%	56%
Žene	04%	47%	47%
Ukupno	04%	44%	51%

Tablica 12. Udio ispitanika prema učestalosti korištenja pojedinih funkcija mobitela na dnevnoj bazi

Koliko vremena dnevno provedete koristeći navedene mogućnosti mobitela?				
	Uopće ne koristim	Manje od 30 min	Od 30min do 1h	Više od 1h
Pozivi i poruke (SMS)	1%	60%	22%	11%
Pretraživanje Interneta (Google, portali...)	4%	31%	25%	36%
Aplikacije za komunikaciju (WhatsApp, Viber, Messenger, mail...)	1%	31%	23%	40%
Aplikacije društvenih mreža (Facebook, Instagram, Twitter...)	1%	28%	22%	38%
Kamera	19%	54%	1%	1%
Glazba	17%	30%	17%	27%
Igrice	52%	30%	1%	1%
Ostale aplikacije:	15%	1%	1%	0%

ZAKLJUČAK

Podaci prikazani u ovom izvještaju dovoljni su da se okvirno stekne dojam o prisutnosti novih oblika ovisnosti među populacijom, u ovom slučaju, mladih nezaposlenih i njihova razmišljanja o nekim vjerovanjima vezanima uz pojedina ponašanja. Važno je zadržati na umu činjenicu da su podaci prikupljeni na osobama koje su u tom trenutku bile dostupne što ograničava mogućnost generaliziranja rezultata na širu populaciju.

Informacije dobivene o korištenju lijekova ne izazivaju zabrinutost jer se uglavnom slijede preporuke liječnika ili ljekarnika, a sama konzumacija nije pretjerano učestala. Isto tako, korištenje ozbiljnijih lijekova poput sedativa i hipnotika nije zabilježena, kao niti ilegalna nabava lijekova (od poznanika ili na neki drugi način), što bi zapravo bio pokazatelj problematičnog ponašanja.

Što se tiče igara na sreću, zabrinjavajuća je činjenica kako je veliki broj ispitanih počeo sudjelovati s nenavršenih 18 godina, dakle započeli su kao maloljetnici. S obzirom da se radi o protuzakonitoj radnji, ovaj podatak ne bi trebalo zanemariti. Osim toga, rezultati su uglavnom u skladu s prijašnjim istraživanjima ovog tipa.

Naposljetku, kao najsuvremeniji problem ispitanici su neki aspekti korištenja mobitela. Rezultati su u biti očekivani i u skladu sa svime čemu svjedočimo svaki dan. Mobitele danas imaju gotovo svi i korisnici za njima posežu prilično često. Iako različite funkcije mobitela omogućuju apsolutno sve što čovjek može zatrebati i poželjeti, situacije u kojima niti u društvu drugih ne odlažemo mobitele jasno upućuje na postojanje problema.

Zaključno je bitno istaknuti da ove novije ovisnosti imaju jednu važnu karakteristiku svih ovisnosti, a to je negiranje. Možda neke od ovih ovisnosti ne djeluju jednako ozbiljno kao npr. alkoholizam ili ovisnost o drogi, ali činjenica je da je ovisnost u suštini nezdravo i štetno ponašanje te da se takva ponašanja, koliko god banalno u početku djelovala, ne smiju shvaćati olako.